

NAIV PACIFIZMUS — VAGY VALAMI MÁSZ

A nyugat-európai békemozgalmakról néhány szempontból

A pacifizmus fogalmának a lexikon meghatározása szerint szűkebb és tágabb értelme van. Szűkebb értelemben: abszolút háborúellenesség abból az erkölcsi és gyakorlati megfontolásból, hogy a háború okozta veszteségeket semmilyen győzelem sem kárpótolhatja. Tágabb értelemben: azok a békemozgalmak, amelyek a háborúnak, mint az adott politikát erőszakos eszközökkel folytató társadalmi fenoménnek a feltétel nélküli kiiktatását tűzték zászlajukra.

A modern pacifizmus elődei a ikvékerek (szigorú erkölcsi szabályokat követő, papság és szertartások nélkül élő, a 17. században Angliában keletkezett protestáns felekezet) és a mennoniták (ugyancsak szigorú élet-szabályt követelő protestáns szekta, a 16. századi holland alapító, Menno Simons névéről). Mindkét törekvés hívei radikálisan szembeszegültek a hadkötelezettség teljesítésével. Soraikból kerültek ki az első pacifista társaságok tagjai.

Damoklész kardjaként

Vajon az európai békemozgalmak, amelyek az óvilágban felhalmozott fegyverkészlet további halmozása, újabb atomrakétákkal való gyarapítása ellen emelték fel — jogosan — szavukat, naiv pacifisták-e és vajon beskatulyázhatók-e ebbe a fogalomkörbe, mint ahogyan azt némelyek, főként természetesen a leginkább érintettek megtenni igyekeznek.

Néhány tény, néhány adat:

A jelenlegi nemzetközi viszonyokra három alapvető megoldatlan probléma nyomja rá bélyegét, amely, ha politikai megoldás nélkül marad, féltő, hogy fegyveres konfliktusokba torkollik:

1. Elsősorban a gazdag és szegény, pontosabban az északi és déli földrész fejlett és fejletlen országai közötti óriási különbségekből adódó problémáról van szó. A szegények mind szegényebbékké, a gazdagok

mind gazdagabbakká válnak, s a szakadék egyre mélyül. Korunkban 800 millió ember él nyomorúságos életkörülmények között. Ezzel egyidejűleg a fejlett országok a soha nem látott anyagi fejlettség eredményeként élvezhetik a jólétet. A fejlődő országok adóssága meghaladja a 350 milliárd dollárt (1980-as adat), s napról napra tovább növekszik. A fejlett országok mindezt figyelmen kívül hagyva évente több mint 450 milliárd dollárt költenek tömegpusztító fegyverek gyártására.

2. Másodsorban léteznek és állandóan gyarapodnak a nukleáris beavatkozásra és háborúra mindenkor kész fegyveres erők. Ez a problémakör szorosan összefügg az 1. pont alatt vázoltakkal. A katonai kiadások a gazdaságilag viszonylag kiegyensúlyozott és fejlett ipari országokat is kimerítik, hiszen nem ritka, hogy társadalmi össztermékük 10 százalékát katonai erejük terebélyesítésére és fenntartására fordítják.

3. Harmadsorban a nagyhatalmak minden lehetséges formában hegemóniára törekszenek, minden alkalmat és pillanatot megragadva arra, hogy erőfölényre tegyenek szert, és kiszélesítsék befolyási övezeteiket, gyarapítsák katonai-politikai szervezetüket, amelyek voltaképpen a fentebb felsorolt nyílt problémák egyenes következményeiként jöttek létre.

Európa helyzetére ebben az összefüggésben jellemző: három és fél évtizeddel a második világháború után, amikor a tudomány, a technika és a munkatermelékenység hihetetlen magas szintű, az óvilág fölött Damoklész kardjaként függ a két egymással szemben álló katonai tömb, a NATO és a Varsói Szerződés által felhalmozott hagyományos és atomfegyverkészlet. Sőt a jelek arra utalnak, hogy egy állandóan felfelé kapaszkodó spirálishoz hasonlóan — a másik fél fölényére hivatkozva ezúttal amerikai nyomásra a NATO — újabb, az eddiginél korszerűbb atomfegyvereket állítanak majd hadrendbe (Pershing, szárnyasrakéták). Miért?

Az atomfegyverkezés irracionális dimenziója

Az utóbbi néhány esztendőben a NATO-országok, különösen az Egyesült Államok rendkívül szerteágazó politikai és propaganda-kampányt folytattak annak bizonyítására, hogy a NATO európai nukleáris arzenálja alatt marad a Szovjetunióénak.

Ezzel szemben igazság az, hogy mindkét félnek máris annyi taktikai és stratégiai atomfegyvere van, hogy akár az egész világot is többszörösen megsemmisítheti vele. Amióta azonban a Szovjetunió — Nyugat-Európa felé irányítva — hadrendbe állította a Nyugaton SS—20 atomrakétáit, az Egyesült Államok hivatalos formában és erőteljesen sürgeti a NATO európai nukleáris fegyverzete korszerűsítésének szükségességét.

1979 decemberében a NATO minisztertanácsának Brüsszelben megtartott ülése határozatot hozott, hogy Európa földjén fel kell szerelni 572 Pershinget és cirkálórakétát, s ugyanakkor tárgyalásokat kell kez-

deni az eurorakéták további sorsáról a Szovjetunióval. Ez az úgynevezett kettős határozat. Az Egyesült Államok javaslata bizonyos NATO-tagországokban, különösen azokban az országokban nem talált oszthatlanul kedvező visszhangra, amelyek területén az új fegyvertípusokat elhelyezni tervezik. Egyetlen kivétel Nagy-Britannia volt.

Az 572 lövedéket a következő kulcs szerint helyeznék el Európában: Nagy-Britanniában 160 cirkálórakétát, Hollandiában és Belgiumban 48—48-at, Olaszországban 112-t, az NSZK-ban 96 cirkálórakétát és 204 Pershing 2-t.

A NATO kettős határozat elvben a következőképpen módosította a tényállást: minthogy az új eurorakétákkal mindössze 10 perc leforgása alatt csapás mérhető a Szovjetunióra Európából, megváltozott a korábbi erőviszony. Következésképpen: a SALT—2 megállapodás egyik partnerét — a Szovjetuniót — a másik — az USA — olyan nukleáris fegyverekkel támadhatja, amelyekről nem tárgyaltak a SALT—2 keretében. Éspedig nem az Egyesült Államok, hanem Európa talajáról. Ugyanakkor a Szovjetunió elvben csakis azokkal a fegyverekkel támadhatja az USA-t, amelyekről a SALT—2 szerződés keretében megállapodott az USA-val.

A SALT—2-vel bizonyos egyensúlyt kellett volna biztosítani a nukleáris lövedékrendszerek viszonylatában, ám a Varsói Szerződés illetékesinek megítélése szerint a NATO kettős határozata fölényhez juttatta a NATO-t, mert arra épít, hogy Európából támad, és ilyenformán saját területét kizárja (?!). Tehát lehetősége van arra, hogy Európa területén folytasson nukleáris háborút, miközben Amerika területét megkíméli. Itt természetesen abból a feltevésből kell kiindulni, hogy a másik fél „racionálisan viselkedik”.

A Varsói Szerződés a Szovjetunió vezetésével heves ellenállást tanúsított az Egyesült Államok és a NATO szándékával szemben. Képviselői szerint Európa földjén hosszabb idő óta egyensúly áll fenn a két hatalom atomműtereje között, a Varsói Szerződés „az elmúlt tíz esztendőben egyetlenegy lövedékkel sem gyarapította a közép-hatósugarú nukleáris fegyvertárát”, azzal a megszorítással, hogy az SS—20 hadrendbe állításával voltaképpen pusztán felváltotta az 590 helyhezköött SS—4-est, illetve SS—5-öst — amit a maga részéről a másik fél már jóval korábban megtett.

Még egy aligha lényegtelen vonatkozás: minden eddigi arra irányuló igyekezet, hogy különféle technológiai újításokkal az egyik vagy másik fél olyan mértékben tökéletesítse atomfegyverkezését, hogy ezáltal ráerőszakolhassa politikai akaratát a másikra, illetve szövetségeseire, hiábavalónak bizonyult. Ugyanis rövid idő után a másik fél behozta a lemaradását, sőt mindig bizonyos kisebb-nagyobb előnyre is szert tett.

Ez az atomfegyverkezés irracionális dimenziója egyszerűs mind a béke-mozgalmak mozgató rugója.

A Német Szövetségi Köztársaság kicsiny fővárosa még soha nem volt akkora tömeggyűlés színhelye, mint tavaly október 10-én: Százötvenezer embert vártak, de jóval többen érkeztek, a siker meghaladta a szervezők reményeit. Nem sokkal később Londonban, Rómában, Brüsszelben és más nyugat-európai városokban is több mint félmillió ember tiltakozott a nukleáris fegyverek nyugat-európai telepítése ellen. A 60-as évek, a vietnami háború elleni tüntetések időszakára óta nem volt példa Európában ilyen méretű tiltakozó hullámra. Volt olyan város, ahol három évtizede nem volt annyi tüntető az utcán, mint tavaly októberben. Ezeket az adatokat és a fentebb elmondottakat szem előtt tartva ismét előretolakszik a kérdés: naiv pacifistákról van szó?

Számos jel mutatta, hogy sok német, ha nem is volt hajlandó közvetlenül részt venni a szervezett mozgalmak akcióiban, egyre nyugtalanabb a NATO nyugat-németországi nukleáris arzenáljának növekedése és modernizálása miatt.

Az a tény, hogy az atomfegyver-ellenes mozgalom az elmúlt időszakban ennyire megerősödött, konkrétan két okra vezethető vissza:

— Döntést kell hozni a szárnyasrakéták és a Pershing—2 rakéták (Nagy-Britanniában a Trident rakéták kérdésében és ez a nukleáris fegyverek kérdésére terelte a közvélemény figyelmét.

— Az amerikai kormányzat kemény reagálása a Szovjetunió atomfegyverzetének modernizálására, ami sok európai szemében növelte a nukleáris háború veszélyét.

Reagan amerikai elnöknek az Európa területén folyó korlátozott nukleáris háborúról tett kijelentése — amelyet utólag ő félreértésnek minősített — ugyancsak érzékenyen érintette az európai, kiváltképp pedig a nyugatnémet közvéleményt.

Az atomfegyver-ellenes érzelmek felerősödése. Európában részben a hagyományos baloldali érvek sikerével is magyarázható, de nem elhanyagolható az egyház felfogásának szerepe sem.

A táptalaj

a) A békemozgalmakra nagy hatással vannak bizonyos keresztény körök. A protestáns köröket különösen meghódították ezek az eszmák, sőt az Evangélikus Egyház néhány nagy alakja, mint pl. Martin Niemöller lelkész, a nácizmus elleni küzdelem híres és érdemes veteránja, vagy Heinrich Albertz lelkész, Nyugat-Berlin volt polgármestere, elkötelezettjükké vált.

A katolikusok általában tartózkodóbbak. A nagyon konzervatív püspöki kar gyanakvással szemlél egy olyan mozgalmat, amely ítélete szerint gyöngíti a keresztény Nyugat védelmét. Mindemellett a Német Ka-

tolikus Ifjúsági Szövetség teljesen beleolvadt a mozgalomba és hittestvéreit is igyekeznek megnyerni.

b) A leszerelésért folyó nagy keresztes hadjárat másik táptalaja a „zöldek” és az „alternatívok” ellentétes világa. Azaz a környezetvédők, valamint azok a népes csoportok és közösségek, amelyek Nyugat-Berlinben és szerte Nyugat-Németországban a létezés, az élet, a termelés „más módját” igyekeznek kitalálni és kipróbálni, szakítva a kényelem és a fogyasztás társadalmával. Ez a többnyire nyugodt és nem erőszakos, vállalt marginalitás egyre nagyobb számban vonzza a fiatalokat és a kevésbé fiatalokat. Ez az irányzat elkerülhetetlenül magára ismert egy pacifista, gyakran antimilitarista és mindenekfelett a nukleáris fegyverekkel szemben ellenséges érzületű mozgalomban. Az NSZK-ban e körök nagyon élénk szembenállása az atomenergia békés felhasználásával, jó részt a nukleáris fegyverek elutasításából táplálkozik.

c) A harmadik összetevőt a valamilyen politikai szervezethez, elsősorban a Szociáldemokrata Párthoz (SPD) tartozó aktivisták alkotják. E párt bundestagbeli képviselőinek közel egynegyede helyeselte az október 10-i tüntetést, jóllehet azt Schmidt kancellár azonnal úgy minősítette, mint „tördőfést a kormány hátába”.

Az alapoknál, úgy tűnik, még erősebben hat a pacifizmus vonzóereje. Az ifjú szocialisták, a „Judo”-k hagyományosan a párt baloldalán álló mozgalma teljesen belevetette magát az akcióba, és a leszerelés apropóján élesen bírálja a hatalmat.

A „Judo”-k (az ifjúdémokraták helyére: — a Szabaddemokrata Párt ifjúsági szervezete) hasonló kritikus magatartást tettek magukévá a kormánykoalíció második pártját illetően. A párt maga ugyanakkor kevésbé érintett, mint szociáldemokrata partnere. A koalíción belül az 1980-as választások óta az erő helyzetében levő Genscher és az FDP pozíciója erősödik.

Ebben a helyzetben úgy látszik, a kereszténydemokrata ellenzék az egyetlen bástya, amely képes hatásosan ellenállni annak, amit vezetői „a szovjet fenyegetéssel szembeni pacifista behódolásnak” tekintenek, az egyetlen NSZK-beli politikai erő, amely teljességgel, hátsó gondolat nélkül szolidáris az NSZK nyugati szövetségeseivel. Néhányan azonban még e párt tagjai közül is hallgattak a pacifista szirének énekére. És a CDU vezetősége kénytelen számot vetni ezzel a befolyással még saját választói egy részénél is. Ezért hívtak meg ötszáz fiatalot, akik nem tagjai a pártnak, novemberre Hamburgba, a párt következő kongresszusára, hogy párbeszédet folytassanak a párt vezetőivel a béke problémájáról.

d) A szakszervezeti mozgalom sem maradt érintetlen. Noha a nagy erejű központ a Deutsche Gewerkschaftsbund (DGB) a maga részéről megőrizte az elővigyázatos tartózkodás távolságát, az október 10-i felvonuláson számos alapszervezet vett részt saját zászlaja alatt.

Nem szűkíthető az ifjonti vitakedv kiélésére

A békemozgalmakban általában a fiatalok vannak túlnyomó többségben, de a mozgalom nem szűkíthető az ifjú vitakedv fellendülésére. A résztvevő egyházi személyiségek és politikusok többsége érett korú ember, sok olyan régi harcos van közöttük, akik azt bizonygatják, egy új háború veszélyét akarják elhárítani, amely néhány perc alatt elpusztítaná mindazt, amit harmincöt év alatt sikerült felépíteni és megszervezni.

— A radikális pacifisták azok, akik szerint minden körülmény között elítélendő az erőszak és a háború. Ugyanide tartoznak azok, akik lelkiismereti okokból antimilitaristák. Többségük vallási vagy filozófiai meggyőződésre alapozza magatartását. Ez a csekély kisebbség.

— Az „egyoldalú nukleáris leszerelés” hívei elsősorban vallásilag befolyásolt pacifisták. Az áramlat egyik irányítója így érvelt: „Egy keresztény nem fogadhatja el a bosszút. Márpedig az elretentés fogalma az előre megfontolt és megtervezett bosszú elvén alapszik. El kell tehát vetnünk a nukleáris elretentést és csupán szigorúan védekezésre szolgáló katonai erőt megtartani.”

Ehhez az irányzathoz kapcsolhatók azok, akik a megmaradás egyedüli ösztönén alapuló indítékoknál fogva erre a jelmondatra hivatkoznak: „Inkább a vörösök, mint a halál”.

Az egyház szerepe

Hollandia az az ország, ahol az egyház a legaktívabb a nukleáris fegyverek elleni kampányban. Az Egyházközi Béketanács, amely az ország legtöbb egyházát tömöríti, jelenleg 400 helyi csoportra és 20 000 aktív tagra támaszkodik. 1980 novemberében a legnagyobb protestáns közösség, a hárommillió tagot számláló Holland Református Egyház szinódusa felszólította a gyülekezeteket, hogy „utasítsák el a nukleáris fegyvereket, mint a tömegpusztítás eszközeit”. A tanács, amely a Pax Christi katolikus békemozgalom, támogatását is élvezzi; igen eredményes volt a konzervatív közvélemény befolyásolásában.

Az NSZK-ban az októberi bonni demonstrációt hivatalosan két protestáns egyházi tömörülés szervezte. A brüsszeli tüntetésben nagy számban vettek részt papok, apácák és a keresztény szakszervezetek képviselői. A protestáns egyházak egyébként is aktívabbak az atombomba betiltásának ügyében, mint a katolikus egyház. Észrevehető például, hogy az atomfegyver-ellenes mozgalom erősebb a protestáns észak-német vidékeken, mint a főként katolikusok lakta Bajorországban.

A katolikus Franciaország és Olaszország kevésbé atomfegyver-ellenes. Nem kizárt, hogy ez nem is annyira a vallásból fakad, mint inkább a latin attitűdből.

A brüsszeli demonstráció résztvevőinek kétharmada flamand volt és csak egyharmada (francia nyelvű) vallon, noha mind Flandria, mind Vallónia katolikus.

Statisztikai és közvéleménykutatási vonatkozások

A közvéleménykutatások arról tanúskodnak, hogy a közelmúltban figyelemre méltó változás ment végbe az európai közvéleményben. Abban az öt országban, amelyben a NATO a szárnyasrakéták és a Pershingek felállítását tervezi, az emberek mind nagyobb számban ellenzik a rakétákat, vagy legalábbis kételkednek abban, hogy valóban szükség van-e rájuk. Bár kevesen vannak, akik azt szeretnék, hogy országuk lépjen ki a NATO-ból és válassza a semlegességet, mégis csak egy elenyésző kisebbség akarja a hadikiadások növelését.

Egy angol közvéleménykutató folyóirat tavalyi augusztus—szeptemberi számában megjelent részletes tanulmány Nagy-Britannia, Olaszország, az NSZK, Hollandia és Belgium közvéleményét veszi górcső alá. Eszerint az angolok 50 százaléka ellenzi a rakéták felállítását, és csak 41 százalék helyesli. Ez jelentős változás a megjelölt év szeptemberéhez képest, amikor 43 százalék ellenezte, és 49 százalék helyeselte. 1981 októberében a belgák 66 százaléka ellenezte, és csak 19 százalék helyeselte a rakéták felállítását, szemben az egy évvel azelőtti 42, illetve 26 százalékkal. Hollandiában áprilisban az arány 68—28 százalék volt a rakéták ellen, szemben a tavalyelőtti őszi 53—39 százalékos aránnyal. Az olaszok kevésbé tűnnek rakétaellenesnek, de erről nincsenek megbízható közvélemény-kutatási adatok.

Az NSZK-ra vonatkozó adatok némileg ellentmondóak. Egy májusi közvélemény-kutatás eredményei szerint 39 százalék volt a rakéták ellen, míg 29 százalék mellette. A NATO kettős határozatára vonatkozó bonyolultabb kérdésre ugyanakkor a válaszok 53 százaléka volt helyeslő. Külön kérdésként szerepelt, hogy a NATO-terv értelmében rakétákat állomásoztatnának német földön, ezt 33 százalék ellenezte, míg 37 százalék helyeselte. A nyugatnémet fiatalok azonban túlnyomó többségükben atomfegyver-ellenesek. A húsz éven aluliak 70 százaléka ellenzi az új rakétákat.

Az angolok továbbra is több rokonszenvet mutatnak az Egyesült Államok iránt, mint más nyugat-európai országok lakói, és még a fiatalok kétharmad része is úgy véli, hogy Anglia maradjon bent a NATO kötelékében, és ne legyen semleges. Az egyoldalú nukleáris leszerelés híveinek tábora azonban egyértelműen nőtt. Míg két évvel ezelőtt az angolok 61 százaléka ellenezte az egyoldalú nukleáris leszerelést, és csak 21 százalék helyeselte, egy tavaly októberben tartott közvélemény-kutatás adatai szerint az arány 57—33 százalékra módosult, és a fiatalok véleménye még ennél is egyenlőbb arányban oszlott meg: 42 százalék helyeselte és 48 százalék ellenezte az egyoldalú nukleáris leszerelést, de a „ha-

tározottan helyeslők” aránya (27 százalék) nagyobb volt, mint a „határozottan ellenzők” (24 százalék).

A Gallup szeptemberi adatai szerint az angol Munkáspárt egyoldalú leszerelést követelő politikája nem játszott lényeges szerepet a párt szavazatvesztésében: 37 százalék válaszolta, hogy ez növelte, míg 41 százalék nyilatkozott úgy, hogy ez csökkentette annak valószínűségét, hogy a Munkáspártra fog szavazni. Az angliai Nukleáris Leszerelési Mozgalom, amely az 1963-as atomcsendegyezmény óta szinte alig hallatott magáról, most újraéledt. Tagjainak száma 18 hónap alatt 3000-ról 32 000-re nőtt.

Franciaországban, amely Anglia mellett az egyetlen nyugat-európai ország, amelynek saját atomfegyvere van, az „egyoldalú nukleáris leszerelésnek” nincs jelentős bázisa. Valamennyi jelentős politikai párt (a Kommunista Pártot is beleértve) támogatja az önálló francia atomtőzerőt (force de frappe). A közvélemény-kutatás adatai szerint a többség helyesli, hogy Franciaország önálló nukleáris elrettentő erőt tartson fenn. Ugyanakkor a közvélemény sokkal inkább neutralista, mint a többi nagy nyugat-európai országban. Nincs túl nagy lelkesedés aziránt, hogy ismét csatlakozzanak a NATO katonai szervezetéhez, és egy 1980-as felmérés szerint egy szovjet—amerikai háború esetén a franciák 63 százaléka szerint az országnak távol kellene tartania magát a konfliktusoktól, és csak 22 százalék van amellett, hogy az Egyesült Államok oldalára álljanak. Egy tavaly márciusban tartott felmérés szerint a franciák 40 százaléka a semlegességet választja a nyugati szövetségben való részvétellel szemben.

Az új francia kormány miniszterei bírálták az Európa más országai-ban tapasztalható „neutralizmust”, amely Pierre Mauroy szerint a „pacificizmus álarcát ölti magára”. A párizsi tüntetés októberben nem a force de frappe ellen irányult, hanem általános leszerelést követelt: a tiltakozók a neutronbomba betiltását sürgették, és követelték, hogy a védelmi kiadásokra szánt pénzt a fejlődő országok megsegítésére fordítsák. Az új szocialista képviselők közül ugyan sokan ellenzik az atomfegyvert, de aligha van közöttük olyan, aki a francia nukleáris elrettentő erő ellen van.

Észak-Európában a közvélemény már sokkal határozottabban ellenzi az atomfegyvereket. A nyugatnémetek egyre kevésbé hajlandók harcolni azért, hogy megvédjék hazájukat, és nem fogadják el, hogy nukleáris fegyvereket használjanak erre a célra. Egy közvélemény-kutatás idén tavasszal úgy találta, hogy csak 15 százalékuk helyeselte, hogy harcoljanak az ország védelmében, ha ez azzal jár, hogy nukleáris fegyvereket alkalmaznak az NSZK területén. Egy tavaly májusi felmérés szerint a nyugatnémetek 48 százaléka hajlandó lenne elfogadni egy kommunista kormányt, ha ez az egyetlen mód a háború elkerülésére, 1955-ben 36 százalék gondolkodott így. Csak 27 százalék kész megvédeni a „demokratikus szabadságot”, ha ez nukleáris háborúhoz vezet.

Hollandiában és Belgiumban a kormány az antinukleáris közvélemény

hatására kénytelen volt elhalasztani a szárnyas rakéták befogadására vonatkozó határozatot. És a NATO északi szárnyán, Norvégiában és Dániában meglehetősen népszerű az az elképzelés, hogy hozzanak létre egy skandináv atommentes övezetet. Norvégia és Dánia visszautasította, hogy békeidőben nukleáris fegyvereket állomásoztasson az ország területén, és felmerült a javaslat, hogy már most tiltsák meg az ilyen fegyverek alkalmazását háború esetén.

Ami összefűz

Európa az egyetlen kontinens, amelynek úgyszólván minden országára rányomja bélyegét az egymással szembenálló tömbérdek, s kevés kivétellel minden talpalatnyi földje egyik vagy másik katonai tömbhöz tartozik. Mindezt tetézi a két nagyhatalomnak a kontinensen folytatott fegyverkezése. Ez az óvilágra és népeire ráerőszakolt besorolás, felosztás, az elmúlt három és fél évtizedben mély nyomot hagyott. Ám korántsem törte meg a népek elszánt akaratát, hogy önállóan irányítsák tulajdon sorsukat. Sőt, ez az irányzat mindinkább előtérbe kerül.

S ha létezik olyan eszme, amely a második világháború után olyanannyira megosztott Európa népeit egybefűzi, akkor ez az abba vetett őszinte hit: nem engedik meg, hogy ismét háborúba taszítsák őket. S ez az atomháborúra fokozottan érvényes.

Tanulságos gondolatokat tartalmaz Horst Eberhard Richter nyugat-német írónak a *Das geplante Inferno* (A megtervezett pokol) című tudományos-fantasztikus regénye: valahol a jövőben egy másik csillagról a még mindig sugárfertőzött Földre érkezett értelmes lények arra keresik a választ, miként aludt ki az emberi élet, hogyan rombolódott le bolygónkon az emberi civilizáció. Némi vívódás után megállapítja, hogy a Föld népei egy nukleáris robbanás-sorozatnak estek áldozatul, amelyet öngyilkosok módjára hosszan és alaposan készülődve rá — saját kezükkel idéztek elő.

Naiiv fatalizmus?

Forrásmunkák

1. United Press International (amerikai hírügynökség)
2. Reuter (angol hírügynökség)
3. The Economist, 1981. október 31-i szám
4. Le Monde diplomatique, 1981. novemberi szám
5. Der Spiegel, 1981. november
6. Božidar Dikić, Dimitrije Šešerinac: Evropa danas. Mała biblioteka Politike, 1980 szeptembere, 34. szám

Az Egyesült Államok a következőképpen tünteti fel az európai közep-hatótávolságú fegyverrendszerek erőviszonyait.

Amerikai rendszerek		Szovjet rendszerek	
F—111 repülőgép	164	SS—20 rakéta	250
F—4 repülőgép	265	SS—4—5 rakéta	350
A—6, A—7 repülőgép	68	SS—12—22 rakéta	100
F—111 b típusú, amerikai területen telepített repülőgép	63	Backfire bombázó	45
		Badger, Blinder bombázó	350
		Fencer-Fitter, Flogger repülőgép	2700
		SS-N—5, tengeralattjáróról kilőhető rakéta	30
Összesen:	560	Összesen:	3825

Nem hivatalos nyugati becslések szerint a Szovjetunió az alábbi módon hasonlította össze az erőviszonyokat:

Szovjet rendszerek		NATO-rendszerek	
Európára irányított SS—20	176	Amerikai F—4 repülőgép	260
SS—4—5 rakéta	320	Amerikai Pershing—1 rakéta	180
Backfire	65	Amerikai F—111 repülőgép	160
Blinder-Badger bombázó	986	Amerikai F—111 b repülőgép	60
SS-N—5 tengeralattjáróról kilőhető rakéta	18	Amerikai A—5, A—7 repülőgép	60
		Amerikai tengeralattjáróról kilőhető Poseidon rakéta	40
		Brit Polaris rakéta	64
		Brit Vulcan bombázó	48
		Francia tengeralattjáróról indítható rakéták	64
		Francia Mirage—4 repülő	32
		Francia S—2, S—3 rakéta	18
Összesen:	975	Összesen:	986

A RETTEGÉS ARZENÁLIA

Korunk békéje közismerten a két egymással szembenálló politikai tömb által felhalmozott fegyverek elrettentő erejére épül. Hogy ez a béke mennyire labilis, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy — a másik fölényére való hivatkozással — hol az egyik, hol a másik fél „pótolja” a lemaradást. Ez természetesen azzal a következménnyel jár, hogy a fegyverkezés spirálja ahelyett, hogy megtörne, mind feljebb és feljebb kapaszkodik. Táblázatunk (a nyugat-német Sternből származik) a NATO és a Varsói Szerződés ember- és fegyver-állományáról ad áttekintést.

Emberállomány		Emberállomány	
4 825 000			4 732 000
Harcocsiállomány		Harcocsiállomány	
27 000			65 000
Repülőgép-anyahajó	15	Repülőgép-anyahajó	2
Nagy hadihajó	473	Nagy hadihajó	409
Atom-tengeralattjáró	224	Atom-tengeralattjáró	257
Helikopter-anyahajó	18	Helikopter-anyahajó	2
Kishadiahajó	717	Kishadiahajó	1328
Atomrobbanófej	6200	Atomrobbanófej	1200
Helikopter	12 000	Helikopter	5000
Taktikai repülőgép	11 000	Taktikai repülőgép	12 000
(ebből 1600 db 3000 robbanófejjel)		(ebből 2500 db 1000	
Közép-hatósugarú bombázó	421	robbanófejjel)	
(2000 robbanófej)		Közép-hatósugarú bombázó	540
Nagy hatósugarú bombázó	340	(1300 robbanófej)	
(2000 robbanófej)		Nagy hatósugarú bombázó	540
		(300 robbanófej)	
Rakétafegyverek			
Kis hatósugarú	1000	Kis hatósugarú	1470
(1000 robbanófej)		(1470 robbanófej)	
Közép-hatósugarú 18 db		Közép-hatósugarú	580
(18 robbanófej)		(980 robbanófej)	
Nagy hatósugarú	1054	Nagy hatósugarú	1400
(2154 robbanófej)		(4500 robbanófej)	
Atomakna	300	Atomakna	0
Atomtüzéség	500	Atomtüzéség	270
(3000 robbanófej)		(500 robbanófej)	